

EDINOST

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
dankah ob torkih, četrtek in
sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obajno izdanje stane:
za jeden mesec . f. — 20, izven Avstrije f. 1.40
za tri mesece . f. — 50, „
za pol leta . f. — 100, „
za vse leto . f. — 180, „
Na naročbe brez priložene naročnine se
ne jemlje ozir.
Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč.,
izven Trsta po 3 nč. Sobotno večerno
izdanje v Trstu 4 nč., izven Trsta 5 nč.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorako.

Oglaš se računa po tarifi v petiti; za
naslove z debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega ravnalnih vrstic.
Poslana osemtnica in javnozahvale, da-
mači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu:
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, kor nefrankovana se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacijsko in oglašje spre-
jema upravnništvo ulica Molina pi-
colo št. 8, II. nadst. Odpri reklamacijsko
so prosto poštino.

„V edinosti je moč!“

Častitim našim gg. naročnikom!

15. t. m. potekel je rok onim č. gg.
našim naročnikom, ki so se na dolgu za leto
1894 ter smo začeli razpošiljati jim poštne
naloge. O onih č. gg. naročnikih, ki se ne
odzovejo niti na to, smatrali bodemo, da ne
želé držati več našega lista ter ga jim usta-
vimo s koncem tega meseca. Zastano naroč-
nino iztirjali pa bodemo drugim potom.

Ponavljamo prošnjo, da se nam doloži
tudi naročnina za letošnje prvo četrtletje.

Upravištvu.

Posl. dr. Laginja o preosnovi davka.

(Dalje).

Jaz mislim, da smo si vsi želeli kot ide-
jal preosnove davkov: splošni, četudi zmerni
davek na imetje v kateri-koli obliki in pa
davek na čisti prihod. Takov davčni sistem
donašal bi državi brezdvajbeno večega do-
hodka in s prebitkom bi lahko prihitevali na
pomoč občin in pokrajinam. Tega žalibog
ni pričakovati od te preosnove. Poskusiti ho-
čem, da v malih besedah nekoliko spregovor-
im o tem.

Jaz mislim, gospôda, da je podvezana
žila vsakršnemu nadaljnjemu razvoju davčne
reformne, ako ista stoni na sledečih, rekel
bi, skrajnih temeljih: Z jedne strani pravi
država: jaz od davka ne smem dobiti manje,
n. pr. obrtarine, pričakuje še več za naprej ter
računa za bodočnost še nekoliko odstotkov
poviška od leta do leta; z druge strani pa
določuje stalne nezadostne odstotke, do kojih
je pripravljena popustiti na zemljariji in
obrtarini.

Kjer se postavljati taki dve načeli, mo-
remo trditi po vsej pravici, da to ni prava
reforma, ker se po isti državljani ne osvo-
bode ni najmanjše onih bremen, o kojih se je
trdilo ponovno, da so se naložila le začasno
v pokritje neobhodnih državnih potrebščin,
ter se, z drugimi besedami — ako ne ravno
točno do slednjega odstotka —, v glavnem
pa vendar, redni in izredni predpis skupno
uvrstiti v redni davek; z druge strani pa
— ako se vsprejme ta reforma — vzeta bo-
deta pokrajinam in drugim avtonomnim sku-
pinam t. j. občinam in okrajem, za dolgo časa,
po moji sodbi za vedno, mogočnost in nada,
da bi mogli od države dobiti toliko, kolikor
znašajo davki na zemljišča in zgradbe.

Kar se pa dostaje podeljevanja prebitka
od novih osebnih davkov posameznim deželam,
mislim, da je to navezano na pretežak pogoj,
na pogoj namreč, da se tudi dežele, kakor
občine in okraji, odrečejo onim dokladam,
katere pobirati bi imele sicer pravico, na
novo dohodarino. Glede tega odreka mislim,
da deželni zbori ne privole tako lahko v to,
da po zakonu zgube te doklade.

No, in ako bi tudi storili to glede na
pokrajine, vendar mislim, da nimajo pravice
zakonom zabraniti občinam in okrajem, da
bi poslednji sploh ne smeli pobirati nikakih
dokladov na določeno vrst direktnega davka.
Jaz sodim, da se kaj takega more odrediti
le državnim zakonom, in sicer ravno za to,
ker je ta pravica utemeljena v državnem
zakonu.

Dovolite mi, da v tem pogledu navedem
določila takozvanega temeljnega zakona za
občine od 5. marca 1862 št. 18 dr. zak. v
zvezi z deželnimi pravilniki, koji so, kakor
je znano, izdani v prilogi februarjskega
patenta.

Vsi pokrajinski pravilniki govorijo sicer,
da posli, tičoč se občin, spadajo v kompe-
tencijo deželnih zborov. Ali to je pobjljuje
označeno in na neki način naglašeno dolo-
čilo, da je tu razumeti pobjljuje odredbe v
poslih občinskih „v mejah splošnih zakonov.“

In ravno ta zakon od 5. marca 1862 je
tak splošni državni zakon. V členu 15. tega
zakona stoji: „Občina more skleniti pobira-
nje doklade na direktne davke ali na užiti-
nino, ali oddajanje družih davkov v pokritje
svojih potrebščin, v kolikor niso pokrita po
dohodku iz občinskega imetja. Deželnemu
zakonu pa bode določiti, v koliko je občina
glede na višino teh doklad obvezana na odo-
brenje okrajnega ali deželnega zastopa“ itd.
Meni se vidi, da po tem določilo okraji, ozi-
roma deželni odbori, morejo sicer znižati od-
stotek občinske doklade glede na neke vrste
direktnih davkov, oziroma zabraniti poviša-
nje odstotkov, nimajo pa pravice določiti za-
konom, da občina ali okraj sploh ne smeta
pobirati nikakih dokladov na določeno vrst di-
rektnih davkov.

Razpravljali bodemo zopet o davku, ko
pride na vrsto vprašanje, kako stojimo s kom-
petencijo deželnih zborov.

No, denimo, da sem jaz na krivem potu
se svojim tolmačenjem. V tem slučaju raz-
pravljalo se bode v deželnih zborskih, da-li je
koristno za občine in okraje, ako se jim od-
vzame pravica do pobiranja doklade na novi
dohodarinski davek; ker pa je ta mnogo
gospodov, ki sede tudi v deželnih zborskih,
in ker je od ostalih, ki pridejo v te zbore, ni-
sliti, da temeljito pregledajo ta načrt, pride
po moji sodbi do tega, da se večina zastop-
nikov kmečkih občin ne bode mogla odločiti
za to, da se kmečkim občinam odvzame ta
pravica do doklad; a ravno tako, dasi iz
družih vzrokov, ne bode najti zastopnikov
mestnih občin, koji bi glasovali za to.

Razlog temu je vprašanje, kako bodo
tisti popusti na državnem davku vplivali na
gospodarstvo teh avtonomnih skupin.

Ako namreč država od vseh prebitkov, ki jih
pričakuje od novih davkov, dá pokrajinam neko
svoto, moremo trditi že v naprej, da dežele
ne bodo tako očetovsko postopale nasproti
občinam. V avtonomni upravi dežel ustvarja

se malo po malem nekaj sličnega onemu, kar
je v državni upravi. Za občine in posameznice
ni ravno toliko brige, kolikor bi jo moralo
biti. Po deželah se usiljuje, rekel bi, neki
birokratizem ter postaja uprava istih vedno
dražja, tako, da od prebitkov, ki doidejo po-
krajinam, bode le malo ali nikake pomoči
občinam in okrajem. Ako torej poslednjim ne
bode pomoči, in je tudi v resnici ne bode,
potem bodo morale kmečke občine nalagati
silno velike doklade na zemljarijo (davek od
zemljišč), mestne občine pa na obrtarino, da
pokrijejo primankljaj, ki jim nastane.

Tako nastane, bojim se, borba vseh proti
vsem; in ako pa v ostalem prodre prepri-
čanje, da občinam ni smeti odvzeti one pra-
vice do doklad, in ako potem vsaka občina
in vsaki okraj naloži bodisi najmanjši odstot-
tek doklade na novo dohodarino, zgrešil je
dohodarinski davek povsem svoj državno-
gospodarski namen; kajti, kakor vemo, mo-
rala bi namišljena dohodarina po svoji naravi
in po svoji svrhi — da se namreč more po-
višati po potrebi — biti svobodna od vsake
doklade. (Konec prih.)

Politiške vesti.

Državni zbor. Poslanska zbornica je
v svoji predvečerašnji seji vsprejela poglavje
preosnove davkov, izvzemši nekatere §§, ki
so se vrnili odseku. Vsprejela je tudi v 3.
branji vladno predlogo o poddržavljenju tele-
fona na Dunaju.

Občinske volitve na Dunaju so se
začele danes. Ako bi soditi po gibčnosti v
agitaciji, reči bi morali, da se bliža defni-
tivno konec gospodstvu nemških liberalcev
v naši prestolnici, kajti antisemitje — ti naj-
zagrizenejši in tudi najnevarnejši nasprotniki
nemško-liberalne klike — agitovali so
neumorno, dočim je bilo razmerje malo
čuti o delovanju liberalne stranke — Tej
skromnosti je bil očitno vzrok ta, da go-
spoda sami slutijo, kako malo so priljubljeni
med nižjimi sloji ljudstva. In ako vendar ne
pride do popolnega poraza za nemške libe-
ralce, zahvaliti se bodo morali na tem jedino
le okolnosti, da so nastale resne razprtije
med antisemiti samimi, v prvi vrsti med
krščanskimi socialisti in nemškimi nacionalci
Schönererjeve pruske barve.

Osemdesetletnica Bismarckova. Kaka-
kor smo že javili, pohitel je tudi nemški ce-
sar sam v Friedrichsruh, da čestita bivšemu
železnemu kancelarju Bismarcku. Vojaški pa-
radi je zapovedoval cesar sam, izročivši
Bismarcku v imenu kirsirjev časten meč, na-
glašuj, da ni mogel najti primernejšega da-
rila, nego je meč z grbom Alzacije in Lotar-
ingije, meč, orožje Germanov, katero sred-
stvo ne odreče nikdar. Pri obedu je nazdravil
cesar Bismarcku.

„Requiescat in pace!“ (Naj počiva v
miru!) pregovoril je Zelnicki.

„A Rudolf?“ prašal je Vramec.

„Išče sreče po zvezdah“, pristavil je
Bornemissa. „No bojim se, da nam to ne
obeta baš sreče. Rudolf je španjec in v pe-
steh je španjskih. Češke pikarte je prognal,
grozi se avstrijskemu protestantskemu plem-
stvu, a novotarji v rimskem cesarstvu rasto
kakor gobe iz zemlje. Če že pokojni Maksi-
milijan — tajni ta prijatelj luterstva — ni
smel zahtevati pomoči od Nemcev proti
Turku, ne stori tega ni Rudolf, kakor se
vidi. Hotil sem okrog gospode, kar so me
noge nosile. Sladkih besed polno, novcev ni
križa!“

„A naša kraljevina? zagnal se je Alapič
na prihodnika.“

„Draškovič se misli izmuzniti iz banstva.“

Različne vesti.

Nadvojvodinja Štefanija v Trstu. Nj.
ces. in kr. Visokost cesaričina udova dospela
je s svojim spremstvom minoli torek v po-
sebnim vlakom južne železnice z Reke v Trst.
Na kolodvoru pričakovali so Nj. ces. in kr.
Visokost namestnik vitez Rinaldini, župan
dr. Pitteri, predsednik Lloydov, baron Kaleb-
berg in policijski vavnetelj dvorni svetova-
lec Tschernko. Pred kolodvorom bila je
zbrana množica ljudstva, ki je pozdravila
nadvojvodinjo z navdušenimi „živio“ in „ev-
viva“ klici. Nadvojvodinja odpeljala se je, po
milostnem svojem običaju prijazno zahvalje-
vaje pozdrave občinstva, naravnost v hotel
de la Ville.

Točno opoldne pripeljala se je Nj. ces.
in kr. Visokost v namestništvono zgradbo.
Sprejela jo je namestnikova soproga, poklo-
nivši ji krasen šopek cvetic in spremši
jo v krasno razsvetljeno, zelenjem bogato
odličeno koncertno dvorano. Tam je bilo
zbrano poleg načelnikov civilnih in vojaških
oblasti mnogo najodličnejšega občinstva.
Koncert je pričel s cesarsko pesmijo, katero
je poslušala nadvojvodinja in z njo seveda
tudi občinstvo, stojé. Posamične točke kon-
certa vršile so se kaj gladko in precizno, pa
saj so bile izbrane ne le točke vsprejeda,
ampak tudi izvršujoče sile. O vsaki točki
pokazala je nadvojvodinja svojo zadovoljnost
z živahnim ploskanjem. Koncert je trajal
jedno dobro uro; potem si je Nj. ces. in
kr. Visokost dala predstaviti pri koncertu
sodelujoče umetnike in umetnice, odnosno
diletante, izrazivši jim svojo zahvalo na
užitku.

Pred početkom koncerta bil je zajutrek,
katerega se je udeležilo 16 oseb, med kate-
rimi je bil tudi okrajni glavar z Voloskega,
gosp. Fabiani. — Nadvojvodinja ostavila je
namestniško zgradbo okolo 2³⁰ pop. V tem
se je zbrala pred poslopjem množica ljudi,
ki je spoštljivo pozdravljala nadvojvodinjo,
vračajočo se v hotel de la Ville. Okolo 3
ure pop. odpeljala se je nadvojvodinja s
spremstvom v Miramar, ob 8. uri zvečer pa
je prišla Nj. ces. in kr. Visokost v občinsko
gledališče. Tam se je mudila dobre ¼ ure
(prva dva čina; predstavljala se je opera
„Manon“). Iz gledališča podala se je nad-
vojvodinja naravnost na parnik „Trieste“, ki
je odplul večeraj dopoldne z Nj. ces. in kr.
Visokostjo na daljšo pot proti Vstoku.

Parnik „Trieste“ je bil doplul v Trst
nasproti prej določenemu programu še le
ob 5¹⁵ uri pop. Morje bilo je namreč pri-
lično razburjeno, zato se je nadvojvodinja
pripeljala raje po železnici v Trst, namesto
da bi se bila že na Reki vkrcala naravnost
na parnik.

Nj. ces. in kr. Vis. cesaričina-udova nad-
vojvodinja Štefanija podarila je povodom
poslednjega dvornega koncerta svoto 100 gld.
v prid družbi „Zlatega križa“.

„A mesto njega?“ ponovil je grbasti
suban plašno.

„Ne vem,“ odvrnil je Stolnikovič, „mis-
lim — nikdo. Prejasi veliki vojvoda Karol
ve najboljši, kdo bode vladal na Hrvaškem.
Več nisem mogel poizvedeti. Ali, obrnol se
je Stolnikovič proti Stepku, „evo tudi po-
glavarja in gospodarja medvedgrajskega. Do-
bro, da vas vidim. Nosim vam vesel glas.
Kraljevski stol je sodil.“

„A razsodba?“ prašal je Stepko plašno
in skočil od svoje stolice.

„Zagrebnani izgubili so pravdo za Med-
vedgrad.“

„Vidiš no“, dodal je zvito Vramec, „tudi
pravda ljubčke.“

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Senoa.

V.

„Vivat banus!“ odzvali so se vsi jedno-
glasno.

Ali hitro utihnili so klici. Po stopnicah
bilo je slišati težke korake, da se je hiša
tresla. Vrata odprla so se na stečaj, a na
prag stopil je možak, viši od vrat. Bil je
suh, silnih brkov in živih oči. Težki plašč,
kožnati oprsnik, velika sablja, pa na glavi
bela kučma kazalo je jasno, da ta človek
prihaja s potovanja.

„Dober dan in zdravje!“ pozdravil je
orjaški prišlec goste, prignovši se malo, da
ne bi lupol čelom ob vrata.

